

საზღვაო ნარჩენი

საზღვაო ნარჩენი არის ნებისმიერი წარმოებული ან გადამუშავებული მყარი მასალა, გადაგდებული, განთავსებული ან მიტოვებული ზღვის და სანაპირო გარემოში.

ნარჩენების წყაროები ისევე მრავალფეროვანი და ფართოდ გავრცელებულია, როგორც ადამიანის საქმიანობა. სხვა დამაბინძურებლების მსგავსად, საზღვაო ნარჩენები ზემოქმედებენ ორგანიზმებზე იმ ეკოსისტემებში, სადაც ისინი აკუმულირდება. ისინი უარყოფით ზეგავლენას ახდენენ თევზრეწვასა და ტურიზმზე და სერიოზული რისკის შექმნა შეუძლიათ ადამიანების ჯანმრთელობისათვის. ნარჩენების ორ მესამედს პლაჟებზე, ზღვის ზედაპირსა და ზღვის ფსკერზე პლასტმასის სხვადასხვა ტიპის მასალა წარმოადგენს.

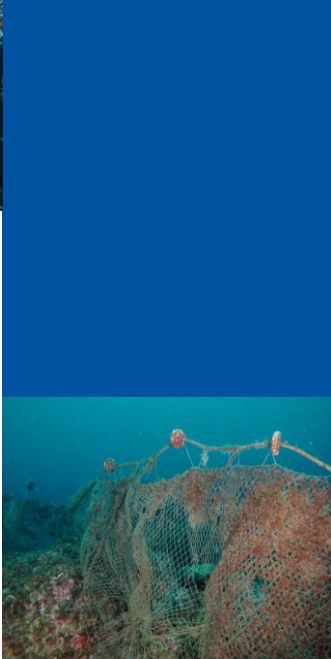
ზღვის გარემოში ნარჩენების შემცირება ეკოსისტემებისა და ადამიანის ჯანმრთელობის შენარჩუნებისთვის პრიორიტეტული საკითხია. ეს კომპლექსური პრობლემა საზღვაო სტრატეგიული ჩარჩო დირექტივითა (Marine Strategy Framework Directive (MSFD)) და ევროკავშირის ნარჩენების კანონმდებლობით პოლიტიკურ ქმედებებში ტრანსფორმირდება.

შავ ზღვაში საზღვაო ნარჩენები კრიტიკულ პრობლემას წარმოადგენს და იგი უფრო მწვავე ხდება ხმელეთზე განლაგებული წყაროების მიერ წარმოშობილი მნიშვნელოვანი წნეხის შედეგად. მდგომარეობა კიდევ უფრო მძიმდება აუზის დიდი, 2 კვ. კმ წყალშემკრები არეალის გამო, რომელიც 20 ქვეყანაზე მეტ ტერიტორიას ფარავს.

მონაცემები საზღვაო ნარჩენების სიჭარბისა და გავრცელებულობის თაობაზე შავ ზღვაში აქტიურად გროვდება უკანასკნელი წლების განმავლობაში ევროკავშირისა და სხვა საერთაშორისო დონორების დახმარებით. ევროკავშირის წევრ-ქვეყნებში ხორციელდება საზღვაო ნარჩენების კვლევები და მონიტორინგი საბაზისო შეფასების წარმოებისათვის. ზღვის სანაპიროს დანარჩენ ქვეყნებში ეროვნული და ერთობლივი რეგიონალური მონიტორინგის პროგრამების ფარგლებში მიმდინარეობს ზღვის გარემოს მონაცემთა ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებისა და გაცვლის ქმედებები, რომლებიც ხორციელდება შავი ზღვის ინტეგრირებული მონიტორინგის და შეფასების პროგრამის ფარგლებში (BSIMAP).

ძირითადი დასკვნები საზღვაო ნარჩენების თაობაზე შავ ზღვაში აღასტურებენ, რომ იგი ისეთსავე წნეხს განიცდის, როგორსაც მსოფლიო ოკეანე და რომ აქაც ისეთივე პრობლემაა პლასტიკატის ნარჩენების თვალსაზრისით პლაჟებზე, წყლის ზედაპირსა და შეღწეზე. ყველაზე ხშირად შავი ზღვის პლაჟებზე პოლიეთილენის პარკებისა და ერთჯერადი გამოყენების პლასტიკატის მასალის პარალელურად სიგარეტის ნაშვები დაიმჩირება.

ერთობლივი მონიტორინგი და მონაცემთა გაცვლა ეხმარება მეცნიერებს, პოლიტიკოსებსა და მმართველებს უკეთ გააცნობიერონ საზღვაო ნარჩენებით დაბინძურების ბუნება, დასახონ შემცირების მიზნები და შეიმუშაონ პრევენციისა და შემცირების ყოველდღიურ ცხოვრებაში პრაქტიკულად გამოსაყენებელი ზომები.

შავი ზღვის ეკო აკადემია
ქ. ბათუმი, ფარნავაზ მეფის ქ. 79
ტელ: 577 42 39 27
ელ ფოსტა:
ekhvedelidze@yahoo.com,
ვებ-გვერდი: www.bsea.ge

ერთობლივი სამოქმედო პროგრამა შავი ზღვის აუზი 2014-2020
გამოცემა მომზადებულია შავი ზღვის ეკო აკადემიის მიერ.

ბათუმი, 2019 წლის ივლისი

ერთობლივი სამოქმედო პროგრამის შავი ზღვის აუზი 2014-2020 ერთობლივად აფინანსებენ ევროკავშირი - ევროკავშირის სამეზობლო ინსტრუმენტის მეშვეობით და მონაწილე ქვეყნები: ბულგარეთი, საქართველო, საბერძნეთი, მოლდოვას რესპუბლიკა, რუმინეთი, სომხეთი, თურქეთი და უკრაინა.

ეს გამოცემა მომზადდა ევროკავშირის ფინანსური დახმარებით.
ამ გამოცემის შინაარსზე პასუხისმგებელია შავი ზღვის ეკო აკადემია და არ ასახავს ევროკავშირის შეხედულებას.

საერთო საზღვრები. პრობლემის ერთობლივად გადაჭრა

მონაცემთა, ცოდნისა და მართვის ინსტრუმენტების გაცვლა საზღვაო ნარჩენების შემცირების მიზნით

გარემოს მონიტორინგის მონაცემებსა და მონაცემთა ინსტრუმენტებზე საზოგადოების ონლაინ წვდომის გაუმჯობესება შავი ზღვის აუზში საზღვაო ნარჩენების შემცირების სფეროში თანამშრომლობის ხელშეწყობისათვის **(MARLITER).**
marliter.bsnn.org

ინფორმაცია პროექტის შესახებ

„გარემოს მონიტორინგის მონაცემებსა და მონაცემთა ინსტრუმენტებზე საზოგადოების ონლაინ წვდომის გაუმჯობესება შავი ზღვის აუზში საზღვაო ნარჩენების შემცირების სფეროში თანამშრომლობის ხელშეწყობისათვის (MARLITER)“ წარმოადგენს პროექტს, რომელიც იყენებს საინფორმაციო ტექნოლოგიებს რეგიონალურ დონეზე გარემოს უკეთესი მონიტორინგისა და საზღვაო გარემოში მყარი ნარჩენების შემცირებისათვის. პროექტი აღრმავებს ცოდნაზე დაფუძნებულ თანამშრომლობას, ინფორმაციის გაცვლასა და ინოვაციური შესაძლებლობების შექმნას ხუთ პარტნიორს - არასამთავრობო ორგანიზაციებს, უმაღლესი განათლებისა და კვლევით ინსტიტუტებს - შორის ბულგარეთიდან, საქართველოდან, საბერძნეთიდან, რუმინეთისა და უკრაინიდან. იგი წყვეტს ზღვაში მოხვედრილი მყარი ნარჩენებით ტრანსსაზღვრო დაბინძურების პრობლემას და შავი ზღვის აუზში მის შემცირებას.

პროექტის მიზანს წარმოადგენს საზოგადოების ონლაინ ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება გარემოს მონიტორინგის მონაცემებზე და მონაცემთა ინსტრუმენტებზე, გამოყენებულ პოლიტიკურ მომენტზე, ხელი შეუწყოს ინოვაციურ არაფორმალურ განათლებას და ერთობლივ ღონისძიებებს საზღვაო ნარჩენების შემცირებაში რეგიონული მასშტაბით. ამის მისაღწევად, პროექტის პარტნიორები ახორციელებენ ქმედებების სამ ჯგუფს ხუთ ქვეყანაში: ინფორმაციის გაცვლა და ინტეგრირება, ინტერნეტზე დაფუძნებული ინსტრუმენტის შექმნა და როგორც ახალგაზრდობის, ასევე სხვა დაინტერესებული მხარეების უნარების განვითარება რეგიონში.

MARLITER-ის მთავარი მიზანია ხელი შეუწყოს ინფორმაციის, ცოდნისა და გამოცდილების ტრანსსაზღვრო ინტეგრაციას გარემოს მონიტორინგისა და საზღვაო ნარჩენების საკითხებზე შავი ზღვის აუზში. პროექტის მიზანია საზღვაო ნარჩენების შემცირების მიზნით გაუმჯობესდეს წვდომა და პირობები მონიტორინგის მონაცემებისა და მონაცემთა პროდუქტის ეფექტური გამოყენებისათვის. ამის მიღწევას პროექტის პარტნიორები ცდილობენ შემდეგი სამი კონკრეტული მიზნის განხორციელებით:

- მოიპოვონ, მართონ და მოახდინონ ინფორმაციისა და ცოდნის ინტეგრირება

- შექმნან, გაააქტიურონ და ხელი შეუწყონ ინფორმაციულ ტექნოლოგიებზე დაფუძნებულ ინსტრუმენტსა და მონაცემთა პროდუქტს

- აამაღლონ დაინტერესებულ მხარეთა უნარები ინფორმაციულ ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული ინსტრუმენტისა და მონაცემთა პროდუქტის გამოყენების საქმეში

ქმედებები

ზღვის მყარი ნარჩენებით დაბინძურების პრობლემის გადასაწყვეტად, ჩვენ უნდა გავიაზროთ თუ სად არის დაბინძურების წყაროები, როგორ მოძრაობენ ისინი და რა ზემოქმედება აქვთ მათ სანაპიროსა და ზღვის გარემოზე. საზღვაო ნარჩენების მონიტორინგის პროგრამები ცდილობენ მიიღონ ეს ცოდნა მონაცემთა შეკრების გზით. ამ მონაცემებს შეუძლიათ პასუხი გაგვცენ მნიშვნელოვან კვლევით კითხვებზე, როგორც არის საიდან მოდის საზღვაო ნარჩენი, არსებობს თუ არა ნარჩენების აკუმულირების დამახასიათებელი სქემები და რომელია ყველაზე ზოგადი ან ნარჩენების ყველაზე მეტად დამაზიანებელი ტიპები. ამ კითხვებზე პასუხის გაცემას შეუძლია მოგვცეს სათანადო ინფორმაცია მართვისა და პოლიტიკური საკითხების გადაჭრაზე, რომლებიც მოაგვარებენ საზღვაო ნარჩენების პრობლემებს ადგილობრივ, რეგიონალურ, ეროვნულ და საერთაშორისო დონეებზე.

ქმედებების პირველი ჯგუფი მოიცავს ინფორმაციის მიმოხილვის და ინტეგრირების მოსამზადებელ ეტაპს შემდგომში ინტერაქტიული ინსტრუმენტის შექმნის მიზნით. ეს დაგეგმარება დაიგეგმოს და შეიქმნას ინტერნეტზე დაფუძნებული მოქნილი ინსტრუმენტი, რომელიც დაეხმარება ხელისუფლების წარმომადგენლებს, ბიზნეს სექტორსა და არასამთავრობო ორგანიზაციებს უზრუნველყონ მონიტორინგი და საზღვაო ნარჩენების შემცირება, რადგან ის გამოყენებული იქნება შედეგების გადაყვანაში პოლიტიკურ და მართვით რეკომენდაციებში.

ძირითადი ადგილი დაეთმობა შავი ზღვის ინტერაქტიულ რუკას, გეოსაინფორმაციო სისტემაში განთავსებულ მონაცემთა მართვის ინსტრუმენტს საზოგადოების თავისუფალი წვდომით და ინტერაქტიული კომპონენტებით, რომელსაც ექნება რამდენიმე ფუნქცია, ინფორმაციის მხარდაჭერისა და გადაწყვეტილების მიღები ჩათვლით, ასევე არაფორმალური განათლების ინოვაციური ფორმებისა და სხვადასხვა დაინტერესებულ მხარეთა წარმომადგენლების ტრენინგის განხორციელება.

ინტერაქტიული ინტერნეტზე დაფუძნებული პორტალი უზრუნველყოფს კარტოგრაფიულ მონაცემებს შავი ზღვის რეგიონისათვის, რომელიც მოიცავს ზღვის გარემოსა და სანაპირო არეალის ციფრულ რუკებს, მთელი რეგიონის ეკოლოგიურ და ფიზიკურ პირობებს, დაცული ტერიტორიების რუკებს, კლიმატურ პირობებსა და კლიმატის ცვლილების პროგნოზს. ეს ინსტრუმენტი ასევე მოგვცემს საზღვაო ნარჩენების გავრცელების რუკებსა და მოდელებს.

უნარებისა და ცოდნის განვითარების კიდევ სამი პროდუქტი დაკავშირებული იქნება ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ინსტრუმენტთან (ICT): ინტერნეტ კურსი ახალგაზრდობისათვის, რომელიც ფოკუსირებული იქნება ე.წ. სამოქალაქო მეცნიერებაზე და საზღვაო ნარჩენების მონიტორინგზე პლაჟებზე; დაინტერესებულ მხარეთა რეგიონალური ტრენინგი გადაწყვეტილების მიღების დამხმარე ინსტრუმენტების გამოყენებაზე საზღვაო ნარჩენებისათვის; და სახელმძღვანელო, რომელიც ხელს შეუწყობს რეგიონულ პოლიტიკასა და ქმედებებს საზღვაო ნარჩენების შემცირების სფეროში.

საზღვაო მონაცემები და ცოდნა

MARLITER პროექტის მაგალითები გვაჩვენებს როგორ უზრუნველყოფს „სუფთა“ მეცნიერება ინფორმაციას წყაროების, საფთხეების და საზღვაო ნარჩენების პრობლემის გადაწყვეტას. მეცნიერება დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს საზღვაო ნარჩენების მონიტორინგის პროგრამების კვლევის შედეგებს და განმარტავს საზღვაო ნარჩენების ქცევის, მოცულობის, მოძრაობისა და ზემოქმედების მონაცემებს. სხვა მაგალითები გვაჩვენებს როგორ მივყავართ კვლევის შედეგად მიღებულ მონაცემებს ახალი მართვითი და პოლიტიკური სტრატეგიების შემუშავებამდე სხვადასხვა თემის, სააგენტოებისა და ბიზნესისათვის.

მონიტორინგის პროგრამების მონაცემები აფასებენ საზღვაო ნარჩენებთან დაკავშირებული არსებული სტრატეგიების ეფექტურობას, როგორცაა პოლიეთილენის პარკების აკრძალვა, პოლიეთილენის პარკების არსებობისა და მოძრაობის თვალყურის დევნება ზღვებსა და სანაპიროებზე დროთა განმავლობაში. პოლიტიკისა და მართვითი პროცედურების შემუშავება წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე ეფექტურ საშუალებას გარემოში საზღვაო ნარჩენების რეალურად შემცირების საქმეში. მონაცემთა შესწავლას მივყავართ ახალი სტრატეგიების შემუშავებამდე, ან არსებულის გაუმჯობესებამდე, იგი წინა პლანზე წამოწავს მონიტორინგის პროგრამების მნიშვნელობას და წარმართავს საზღვაო ნარჩენების შემცირებისა და პრევენციის სტრატეგიებს სამომავლოდ საზღვაო რესურსების დაცვის მიზნით.

ჩვენ წარმოვადგენთ ევროპის წყლების დავიერებისა და მონიტორინგის მნიშვნელოვან გზაჯვარედინს. თითქმის ათ წელზე მეტი გაიდა ევროპის მიერ ინტეგრირებული საზღვაო პოლიტიკის დაწყებიდან 2007 წელს. მან მოგვანოდა ზღვასთან დაკავშირებული პოლიტიკის კოორდინირების თანმიმდევრული ჩარჩო და სულ უფრო იზრდება ცნობიერება იმის შესახებ, რომ ოკეანის წყალთან დაკავშირებული მონაცემები გზას უხსნის ლურჯ ეკონომიკას, რომელიც მნიშვნელოვანია ჩვენს ზღვებსა და ოკეანეებში გარემოს მდგომარეობის შეფასებისა და კარგი სტატუსის მიღწევისათვის. ის აგრეთვე აუცილებელი პირობაა მთავარი გლობალური პრობლემების, როგორიცაა კლიმატის ცვლილება, საზღვაო ნარჩენები, არალეგალური თევზჭერის თუ ზღვის გარემოს დაცვის, გაცნობიერებისა და გადაჭრისათვის.

ევროპის საზღვაო მონაცემების შეგროვება უფრო და უფრო ძლიერდება და მრავალფეროვანი ხდება. ეს ძალისხმევა განაზილებულია სხვადასხვა აქტორებსა და დაინტერესებულ მხარეთა შორის. მნიშვნელოვანი პროგრესია მიღწეული იმ ინფრასტრუქტურების დახვეწაში, რომლებიც გამოიყენება ზღვებისა და ოკეანეების რეგულარულ მონიტორინგში, ასევე ისეთი ინფრასტრუქტურის დახვეწაში, რომლებიც გამოიყენება საზღვაო მანაცემების უზრუნველყოფისა და შეკრებისათვის და ისეთი ცოდნის შექმნაში, რომელიც არის ადვილად მოპოვებადი, ხელმისაწვდომი, თავსებადი და განმეორებითი გამოყენებისთვის ვარგისი.